

А.Х. Беляй,

доцент кафедри техніки живопису та реставрації УАМ

Реставраційне відділення і перспективи його перетворення на реставраційний факультет

Реставраційне відділення було вперше в Україні організовано при Київському художньому інституті у 1969 році. Перші його випускники 1975 року пішли працювати у спеціалізовані та музейні реставраційні майстерні України. Потреба в спеціалістах такого профілю лишається високою і на сьогодні.

Організацію та керівництво реставраційним відділенням було доручено кандидату мистецтвознавства, доценту О.Р. Тищенко, який очолював його до 1986 року. В основу навчального процесу покладено принципи наукової реставрації живопису, вироблені академіком І.Габарем ще в 1918 році, коли він керував Всеросійською комісією у справах реставрації. Головні з цих принципів:

- максимальне вивчення пам'яток живопису до реставрації;
- мінімальне втручання дослідника-реставратора в структуру живописного або іншого твору мистецтва;
- максимальне виявлення документальності пам'ятки мистецтва;
- колективне обговорення і прийняття рішень щодо затвердження методик та реставраційних матеріалів для роботи з пам'яткою;
- головне щодо захисту та збереження пам'ятки — це її консервація, яка здійснюється мінімальними засобами з максимальним збереженням документальності.

Навчальний план реставраційного відділення враховує досвід від-

чизняних та зарубіжних реставраторів, зокрема Краківської академії мистецтва, і розрахований на 6 років. Окрім соціально-гуманітарного циклу дисциплін, у ньому передбачено вивчення спецкурсів хімії, фізики, біології, спецфото, методів дослідження технологій живописних матеріалів, техніки станкового і монументального живопису, реставрації та копіювання поліхромного різьблення і скульптури.

Навчання реставрації живопису здійснюється за індивідуальною формою і починається з I курсу. Читаться лекції та проводяться практичні заняття з профілактичного усунення нескладних пошкоджень живопису (як правило, студентських академпостановок з академічного науково-дослідного музею), а також поліхромії з позолотою дерев'яної скульптури та декоративного різьблення.

II-V курси займаються практичною реставрацією станкового і монументального живопису та його копіюванням. На VI курсі виконується дипломне завдання: реставрація станкового живопису на полотняній основі; реставрація станкового живопису на дерев'яній основі; копія живопису на полотняній основі; реставрованого при виконанні дипломної роботи.

Літня навчальна і навчально-виробнича практика студентів спрямована на закріплення знань та практичних навичок з дослід-

ження й практичної реставрації станкового та монументального живопису в умовах, наближених до виробничого процесу.

Починаючи з 1975 року, реставраційне відділення випустило понад 90 художників-реставраторів живопису. Однак потреби в таких фахівцях не задоволені і на сьогодні, за нашими підрахунками, дефіцит становить понад 200 чоловік.

Щодо проблеми розширення кола підготовки реставраторів інших спеціальностей, то необхідно насамперед провести дослідження з метою з'ясування кількісної потреби та рівня підготовки таких фахівців з вищою і середньою освітою. Кафедра техніки живопису та реставрації вважає, що насамперед слід готувати художників-реставраторів з вищою освітою, зокрема: поліхромної дерев'яної скульптури, декоративного різьблення та позолоти;

графічних творів, документальних пам'яток та книжкової справи; кам'яної та гіпсової архітектурно-декоративної і станкової скульптури.

Майстерні для підготовки реставраторів з названих спеціальнос-

тей мають бути організовані на матеріальній базі відповідних факультетів, подібно до майстерні з реставрації пам'яток архітектури при архітектурному факультеті. Реставраторів поліхромної скульптури, декоративного різьблення та позолоти має готувати майстерня при реставраційному відділенні; реставраторів графічних творів, документальних пам'яток та книг — майстерня при графічному факультеті; реставраторів кам'яної, гіпсової та металевий скульптури — майстерня при скульптурному факультеті.

Навчання реставраторів металевих виробів, кераміки, скла, тканини, шкіри, кістки та рогу може здійснюватися на рівні середньої освіти і на матеріальній базі художніх технікумів та училищ. Таку роботу вже розпочато у Львівському коледжі декоративно-ужиткового мистецтва, Київському художньо-промислому технікумі та Харківському художньому училищі.

Організація і розвиток зазначених реставраційних майстерень сприятиме створенню з часом реставраційного факультету Української академії мистецтва.

П.А.Шигимага,

викладач Харківського державного художнього училища

Думки щодо вдосконалення навчального процесу

Аналізуючи програму і процес підготовки кадрів художників протягом багатьох років, я дійшов висновку, що існуюча система навчання є недосконалою, а то й хибною, оскільки не забезпечує одержання студентами високого професіонального уміння. Чому?

По-перше, вона затримує розвиток і зростання таланту, не створює належних умов для глибокого пізнання основ художньої праці середністю, якої на курсі завжди більше. Посередності досить мати з фаху "з" і вона спокійно переходить з курсу на курс (так само, як і тала-